

Az Országos Könyvtárügyi Tanács fórumairól

Az elnökség 1983. december 15-én tartott ülésén elsőként a kutatópolitikai szakbizottság létrehozásának ügyével foglalkozott. Elvileg már korábban is szükségesnek tartotta, hogy a kutatás és fejlesztés kérdéseit állandó jellegű OKT-szerv gondozza, most megvitatta a tervezett szakbizottság ügyrendtervezetét *Havasi Zoltán* előterjesztésében, és megbizta az elnököt, hogy észrevételezés és az egyetértés megszerzése végett terjessze fel a Művelődési Minisztérium könyvtári osztályához.

Több éve működik már eredményesen az Egyetemi Könyvtárigazgatók Tanácsa és a Megyei Könyvtárigazgatók Tanácsa; mindkét testület valami módon kapcsolódott eddig is az OKT-hoz, ám e kapcsolat jellege nem volt kellőképpen tisztázva. Ezért az elnökség célszerűnek látta napirendre tűzni az ügyrendek módosítását; az előkészítő munkával titkárát bizta meg. Most — áttekintve az új ügyrendek tervezeteit — néhány javítással alkalmasnak tartotta őket arra, hogy a két érintett testület is állást foglaljon a javasolt módosításokat illetően, lehetőleg még 1984 első felében. Továbbá szükségesnek ítélte hasonló ügyrendek kidolgozását két másik testület tevékenységének szabályozására: a Főiskolai Könyvtárvezetők Tanácsának elnökét felkérte, hogy az egyetemi ügyrendtervezetet alapul véve, az OKT titkára közreműködésével dolgozza ki az általa vezetett tanácsét; a Szakszervezeti Könyvtárigazgatók Tanácsa ügyrendjének rögzítése előtt viszont kívánatosnak látszik néhány kérdés tisztázása a SZOT-tal — e feladat végrehajtásával az elnökség néhány tagját bizta meg.

Az elnökség meghallgatta a titkár beszámolóját az ELTE könyvtártudományi tanszékének vezetőjével folytatott megbeszeléséről, s ezzel kapcsolatban határozatokat hozott:

Egyelőre nem szükséges létrehozni az OKT keretében egy, a könyvtárosképzéssel és a továbbképzéssel foglalkozó szakbizottságot, célszerű azonban, hogy az MM könyvtárosképzé-

si bizottságában az OKT elnökségét egy tagja képviselje; e feladatra a titkárt jelölték ki.

A fiatal szakemberek pályakezdésének segítésére elsősorban a Magyar Könyvtárosok Egyesülete illetékes.

Az OKT és a tanszék kapcsolatának erősítésére javaslatokkal fordul az MM könyvtári osztályához.

Végezetül az elnökség meghallgatta a titkár beszámolóját a folyamatban levő ügyekről (a Könyvtári Figyelő ügyrendtervezete; a főiskolai könyvtárak szakmai irányelvei; a közművelődési könyvtárak társadalmi kapcsolatai; a könyvtári állományvédelem kérdései; a számítógépes hálózatszervezés; a közművelődési kutatási főirány könyvtári vonatkozásai; a könyvés könyvtárpropaganda középtávú fejlesztési terve; az országos műszaki szakirodalmi ellátás), s intézkedett a velük kapcsolatos további teendőkről.

Az OKT plenáris ülése december 15-én a Fútala Tibor és Sz. Nagy Lajos vezette munkabizottság által kidolgozott *A szakkönyvtári hálózati központok feladatai* című előterjesztéssel foglalkozott.

A jelentés melléklete leírja az egyes szakkönyvtári hálózatok (illetőleg „hálózatkezdmények”) jelen állapotát és a jövőre vonatkozó elképzeléseit. Erre támaszkodva vont a következtetéseit: Az 5/1978. KM sz. rendelet — éppen túlszabályozó volta miatt — több vonatkozásban inkább ártott, mint használt a szakkönyvtári hálózatok ügyének. (Például ott is új hálózatokat hozott létre, ahol ezeknek sem hagyományuk, sem feltételeik nem voltak meg, s igény sem mutatkozott irántuk; nehéz helyzetbe hozott egyes koordinációs központokat, amelyek egyben hálózati központok is maradtak; tovább ragaszkodott olyan hálózatokhoz, amelyek egységeinek természetes vonzási központjai inkább a területileg szervezett közművelődési hálózatok volnának; a szakkönyvtári hálózati központok gyakorlatát uni-

formizáltan, mintegy a közművelődésiek mintájára szabályozta stb.)

A gyakorlatban nem található két olyan hálózat, amely azonos súllyal valószínűleg a rendelet valamennyi előírását; megfigyelhető, hogy a hálózati központok tevékenységében három funkció kristályosodott ki (1. igazgatás, statisztika, nyilvántartás; 2. módszertani gondozás; 3. szakirodalmi ellátás és tájékoztatás), s hálózatonként más-más súly esik e funkciókra.

Az ipar állami irányításának átszervezése a hálózatok fenntartása ellen hatott; azóta azonban máris adódtak olyan feladatok, amelyek — ha új felfogásban is — a hálózatok fenntartása mellett érvelnek.

A három hálózati központi funkciócsoport közül az első alapozó jellegű, és egyúttal első lépcsője annak, hogy a magasabb szintű könyvtári-tájékoztatói szervezethez, az úgynevezett „információs network” kialakulásában.

A szakkönyvtári hálózatok válsággóca a második funkció, a módszertani gondozás körül alakult ki: e munka régies értelmezése és gyakorlása mindinkább ellentmondásba került a hatáskörök és az anyagi erőforrások decentralizálásával.

A hálózati struktúrát illetően megállapítható, hogy általában 50 tagkönyvtárnál több esetben már elkerülhetetlen alközpontok szervezése.

A munkabizottság javaslatait:

A jelenlegi helyzet rugalmas hálózati politikát kíván meg az ágazati felügyelettől, elsősorban a számítógépekre és a telekommunikációs technikára alapozott könyvtári-tájékoztatói „network”-ök létrejöttének támogatását.

A Művelődési Minisztériumnak megbeszéléseket kellene kezdeményeznie az érdekelt tárcákkal azért, hogy a mostani lehetőségekhez és szükségletekhez alkalmazkodva továbbra is elegendő legyenek a könyvtárügyi jogszabályok hálózati központokkal kapcsolatos kívánalmainak (a munkabizottság nem az 5/1978. KM sz. rendelet módosítását javasolja, hanem rugalmas, értelemszerű alkalmazását), az igazgatási, nyilvántartási, statisztikai feladatok ellátásához nyújtsanak központi támogatást, a módszertani gondozást pedig az esetek túlnyomó többségében „marketing” formában szervezik meg, amelyben az igénylő megfizeti vagy legalábbis kéri a hálózati központ segítségét.

Az egy-két könyvtárból álló hálózatokat fel kell oszlatni, s inkább a szakterületi együttmű-

ködésre ösztönözni a fontosabb könyvtárakat. Néhány területen érdemes volna ismételtlen megvizsgálni a hálózatszervezés indokoltságát és feltételeit.

Az új hálózati koncepció valóra váltása érdekében a művelődési tárcának — egyetértésben és együttműködve más tárcákkal és főhatóságokkal — olyan feladatok elvégzését kellene kezdeményeznie, mint például a központi szolgáltatások korszerűsítése, a könyvtárosképzésben a szakkönyvtárak mennyiségi igényeinek kielégítése, az országos könyvtári-tájékoztatói network koncepciójának kidolgozása, az információs tevékenységet is felölő statisztikai adatszolgáltatási rendszer megteremtése, a szakkönyvtári-információs igényeket kielégítő szervezetek modellezése és az egyes szakkönyvtári hálózatok rendszeres szakfelügyelete.

Az előterjesztés vitája olyan kérdések körül kristályosodott ki, mint a hálózatok és a hálózati központok feladatainak eltérő volta, a hálózati központok felelőssége, ingyenes és térítéses szolgáltatásaik, az ipari hálózatok átalakulása következtében előállt új helyzet és az ebből adódó gondok megoldási lehetőségei, az iparvállalatoknak a saját informáltságukért való felelősségét kimondó elv és kedvezőtlen következményei a szakirodalmi ellátásra, a helyi és a központi információs szolgáltatások összehangolt fejlesztése, a megyei könyvtárak esetleges közreműködése az ipari szakkönyvtárak módszertani gondozásában, a műszaki és a szakszervezeti könyvtárak összevonásában rejlő előnyök, a múzeumi és a levéltári könyvtárak csatlakoztatása a megyei közművelődési hálózatokhoz stb.

Az OKT elnöke e program pont dokumentumait azzal a javaslattal fogja átadni a Művelődési Minisztériumnak, hogy készüljön intézkedési terv a szakkönyvtári hálózati-módszertani munkában érvényesítendő könyvtárpolitikai célok valóra váltására.

Az ülés napirendjének második pontja az OKT 1983. évi munkájáról szóló beszámoló és az 1984. évi munkaterv volt. Mindkét dokumentum megjelenik a *Könyvtári Figyelő* 1984. évi 3. számában.

(P. I.)

Az OKT működése során keletkezett dokumentumok az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ könyvtártudományi szakkönyvtárában vagy az OKT titkárságán hozzáférhetők. (A szerk.)